

1) DRUŽINSKO GORNIŠTVO

Za razliko od ostalih alpskih držav, članic CAA, v Sloveniji nimamo resnejših izkušenj z družinskim gorništvom. Pri tem mislim na organizirano vzpodbujanje, spremljanje in izvajanje spleta ukrepov, ki bi zadovoljila to veliko, a hkrati zelo posebno skupino obiskovalcev gora. Med vsebinami bi morali najprej doreči, kaj sploh je družinsko gorništvostvo (katere generacije ga uresničujejo?), opisati različne oblike družinskega gorništvostva (izleti, tabori, srečanja, počitnice), odpreti vprašanje sodelovanje staršev in starih staršev otrok pri izvajanju gorniške dejavnosti v mladinskih odsekih, vrtcih, šolah, analizirati dosedanje redke poskuse vzpodbujanja družinskega gorništvostva (akcija Družinska potepanja, vključevanje družin v akciji Ciciban planinec in Mladi planinec), pregledati finančne vzpodbude (družinska članarina v planinskih društvih, popusti pri javnih prevozi) in razmišljati o na primer družinam prijaznih planinskih kočah (Mihev, J. 1998: Družinsko gorništvostvo. Seminarska naloga v okviru tečaja za inštruktorje planinske vzgoje. Mentor Borut Peršolja. Planinska zveza Slovenije, Ljubljana).

Družinsko gorništvostvo bo zaradi splošnih civilizacijskih sprememb (zamenjava političnega sistema, ki od kolektivnega in organiziranega **dela z mladimi** stremi k individualnosti in posebnosti **dela mladih**) vneslo v življenje planinske organizacije veliko sprememb, ki bodo ob večjem razmahu povzročile precejšnje težave v delu mladinskih odsekov. Ta trend je po moji oceni že opazen, mladinski odseki pa na pojav niso pripravljeni. Slovenske literature s tega področja ni prav veliko, je pa dovolj literature zlasti z nemškega govornega področja. Kot oblika dela bi bila v ospredju analiza dostopnih virov, literature in obstoječega stanja, za lastno raziskovalno delo pa je možna izvedba vprašalnika na vzorcu enega ali več planinskih društev.

Gre torej za celovito analizo stanja s predlogi za delo in razvoj tega pomembnega področja v Planinski zvezi Slovenije. Poudarki: družinska članarina, sodelovanje z družinami in starši, družinski izleti, tabori, popusti pri prevozi, družinam prijazne planinske kočje. Pregled tujih izkušenj (avstrijski in nemški model) in domačih primerov dobre prakse (Društvo gorska roža).

2) ANALIZA PREDMETNIKA IN UČNEGA NAČRTA ZA VODNIKA PZS KATEGORIJE A, B IN D

Na podlagi ugotovitev ter predlogov zapisanih v poročilih s tečajev ter analizah akcij, usklajevanjih za inštruktorje, ter stališč in mnenj izraženih v različnih razpravah (Skupščina PZS, seje UO PZS, Zbor MO, članki) oblikovati predlog sprememb in dopolnitev. Predloge in dopolnitve oblikovati v vprašalnik, ki se ga razpošlje predavateljem in inštruktorjem s seznama OK VK PZS.

3) VODNIKU PLANINSKE ZVEZE SLOVENIJE V POPOTNICO

Priprava knjižice, ki bi jo prejel vsak novo pečeni vodnik PZS, v kateri bi bili zbrani veljavni pravilniki, obrazci ter pojasnila, ki jih za svoje delo in nadaljnje izobraževanje potrebuje vsak vodnik ob začetku vodniške kariere.

4) SLIKOVNO GRADIVO

Priprava seznama 100 diapozitivov in spremnega besedila ter na podlagi usklajenega seznama priprava kakovostnega slikovnega/filmskega gradiva (PP predstavitev) v skladu s sprejetim in veljavnim Predmetnikom in Učnim načrtom za vodnike PZS:

- ZA PREDMET 3.2 REŠEVANJE V GORAH,
- ZA PREDMET 4.1. GORSKA POKRAJINA,
- ZA PREDMET 4.2. POZNAVANJE IN VARSTVO GORSKE NARAVE,
- ZA PREDMET 5.1. PLANINSKE POTI, OPISI IN STROKOVNO IZRAZJE,
- ZA PREDMET 7.1. VREMENOSLOVJE,
- ZA PREDMET 7.2. NEVARNOSTI V GORAH.

5) SAMOVAROVANJE IN OPREMLJENOST ZELO ZAHTEVNIH POTI V SLOVENIJI

V doktrino vodnikov PZS je bila leta 1996 sprejeta uporaba samovarovalnega sestava. Ta od uporabnika zahteva drugačen način gibanja, ki je odvisen tudi od načina nameščanja varoval (in ne oprijemal ter napredoval) na zelo zahtevni poti. Ugotavljamo, da so sedanja napredovala nameščena tako, da onemogočajo kakovostno uporabo samovarovalnega sestava. Avtorji različnih vodnikov predlagajo tudi drugačno kategorizacijo planinskih poti, zlasti tistih, ki danes sodijo v enotno kategorijo zelo zahtevnih poti. Končni cilj naloge bi bil predlog za drugačno nameščanje varoval pri nekaterih zelo zahtevnih poteh v Sloveniji ter oblikovanje seznama poti, kjer odsvetujemo gibanje brez uporabe samovarovalnega sestava. Naloga bi morala potekati v sodelovanju z inštruktorji za poti pri Komisiji za poti PZS.

6) PRIPRAVA IN IZVEDBA AKCIJE V LUČI SONARAVNEGA, TRAJNOSTNEGA RAZVOJA

Vemo, da tudi gornišstvo ni čisto nedolžno pri vplivih v gorskem svetu. Prav bi bilo, da bi dobili tudi nekaj napotkov za naravi prijazno oblikovanje in izpeljavo izletov, pohodov, tur in taborov. Napotki naj bi bili celostni, od uporabe javnih prevoznih sredstev do konkretnih napotkov glede izbire poti, števila udeležencev in obnašanja v gorah.

7) USKLAJENOST TEORIJE IN PRAKSE PRI VODENJU VODNIKOV PZS V GORAH

Vodenje po gorah za vodnike PZS ureja Pravilnik o izobraževanju, kategorizaciji in registraciji vodnikov PZS ter iz njega izpeljani akti, kot je na primer Preglednica števila udeležencev na vodenih turah. Zanimivo bi bilo spremljati razpise izletov in tur, ki jih prirejajo in v različnih medijih objavljajo planinska društva (društveni bilteni, zloženke, gorniške rubrike v Delu, Večeru, na spletu) ter upoštevanje osnovnih pravil igre (zahtevnost izleta, usposobljenost vodnika).

8) PRIPRAVA OPOZORILNEGA SEZNAMA ZA PRIPRAVO IN IZVEDBO IZLETA, TURE

Za pilote vemo, da imajo pisni seznam opravil, ki jih dosledno in vsakokrat opravijo pred vzletom. Kazalo bi pripraviti kratek in jedrnat opomnik, ki bi ga natisnili na kartončku, ki bi vodnika opozoril na dosledno izvajanje ukrepov pred, med in po izletu ali turi.

9) TRŽNA RAZISKAVA POTREB PO VODENJU V GORAH

Gre za kvantitativno trženjsko raziskavo med različnimi ciljnimi skupinami in organizatorji turistične ponudbe z namenom ugotoviti potrebe po vodenju v slovenskih gorah. Del naloge je pregled stanja, ocena tveganj in opredelitev načinov za njihovo obvladovanje.

Metoda zbiranja podatkov: vprašalnik

Vprašanci:

- a) **domači in tuji obiskovalci gora:** iščemo odgovore na vprašanja, ali sploh potrebujejo vodenje, za katere cilje, poti (planinske poti, tematske poti) in katere dejavnosti (usposabljanje), koliko bi bili pripravljeni plačati za posamezno vrsto storitve in način ponudbe – informacijski centri na izhodiščih, spletna ponudba, ponudba planinskih društev;
- b) **vodniki PZS:** iščemo odgovore na vprašanja, ali so pripravljeni voditi za denar, ali poznajo možnost vpisa v razvid športnih delavcev, kakšen bi bil obseg mesečnega in letnega vodenja, kakšno plačilo pričakujejo, ali bi potrebovali dodatno usposabljanje pred začetkom izvedbe aktivnosti, način krovne organiziranosti poklicnega vodenja – PZS, ZGVS;
- c) **osnovne šole:** iščemo odgovore na vprašanja, ali potrebujejo za izvedbo športnih dni z gorniško vsebino zunanjo pomoč, v kakšnem obsegu in koliko so pripravljeni plačati za takšno storitev.

10) POUČEVANJE TURNEGA SMUČANJA – KATALOG VAJ

Izsledki različnih raziskav potrjujejo, da je obdobje v starosti 5 do 9 let najprimernejše za učenje bolj zapletenih gibalnih vzorcev, saj otroci zaradi nekoliko upočasnjene telesne rasti, intenzivne rasti mišic in stopnje razvitosti koordinacije gibanja najlažje osvojijo tehnično bolj zapletena gibanja in napredujejo v razvoju gibalnih sposobnosti. Naloga bi morala biti usmerjena v členitev posameznih vaj za učenje tehnike turnega smučanja za različne starostne skupine in različne skupine glede na njihovo predznanje smučanja na urejenih smučiščih.

11) DOLOČITEV PRIČAKOVANIH DOSEŽKOV (STANDARDOV ZNANJA) ZA VPZS (ZA VSAKO KATEGORIJU)

V programu usposabljanja VPZS so zapisani njegovi cilji. K ciljem sodijo tudi pričakovani dosežki oz. znanje (veščine, izkušnje), ki naj bi jih tečajnik po opravljenem tečaju za posamezno kategorijo obvladal. Cilji so tisto kar poučujemo, vemo pa, da ne dosežejo vsi znanja na enaki ravni, zato lahko s pričakovanimi dosežki ali standardi opredelimo minimalno znanje, veščine, izkušnje, ki jih tečajnik mora usvojiti. Pričakovani dosežki so osnova za preverjanje znanja tečajnikov. Naloga lahko zavzema preglednico ciljev za posamezno poglavje, zbirnik pojmov in priporočenih dejavnosti na tečaju ter pričakovane dosežke posameznika in navodila za preverjanje znanja (od testov objektivnega tipa do novih idej za drugačne oblike preverjanja znanja).

12) ANALIZA POROČIL ZA REGISTRACIJO VODNIKOV PZS V OBDOBJU 2005–2010

V Vodilih Planinske zveze Slovenije je zapisano: »Turistični obisk gora je potrebno razpršiti po prostoru in v času. V nekatere najbolj ogrožena območja ne bomo vodili organiziranih izletov oz. se bomo prostovoljno odrekli planinskim aktivnostim.« Podrobna analiza oddanih poročil za registracijo vodnikov PZS bi odgovorila na vprašanja:

- ali vodniki PZS vodijo akcije v okviru svoje usposobljenosti;
- kakšen je obseg vodenja (tako glede števila akcij, udeležencev akcij in prostovoljnega dela);
- kakšna je sezonskost vodenja;
- kateri cilji in gorske skupine so najbolj obiskani in v katerih mesecih;
- katere planinske poti med najbolj obiskanimi cilji so najbolj obremenjene ...

13) KOMPETENCE VODNIKA PLANINSKE ZVEZE SLOVENIJE IN INŠTRUKTORJA PLANINSKE VZGOJE

Kompetence so skupek znanja, veščin, izkušenj, prepričanj in vrednot posameznika. Kompetentnost se kaže pri uporabi znanja v različnih problemskih situacijah. Treba je opredeliti kompetence VPZS in IPV v obliki generičnih kompetenc (medosebna kompetenca, pedagoška kompetenca, strokovna kompetenca ...) z razlago oz. podrobnim opisom. Zbirnik kompetenc pomembnih za vodnika in inštruktorja bi bil osnova za razpravljanje in doseg dogovora o kompetencah vodnika na državni ravni. S tem bi imeli opredeljena merila za sprejem in usposabljanje posameznika ob vstopu v vodniški sistem, pa tudi merila na podlagi katerih bi presojali ustreznost (kompetentnost) posameznika za opravljanje naloge VPZS. Kompetence so več kot sami cilji usposabljanja.

14) ANALIZA PLANINSKIH KOČ PRIMERNIH ZA USPOSABLJANJE

Zaradi vedno večjega števila usposabljanj in hkratnega dviga kakovosti teh akcij (gre za vsebine, način predstavitve in kakovost predavanj ...) je treba razmisliti o posebnem statusu nekaterih planinskih koč. Gre za koč, ki so se pri dosednji organizaciji in izvedbi teh akcij izkazale kot primerne. Ponavadi gre pri izbiri za kombinacijo naslednjih pogojev:

- pogoji za nemoteno delo (ločeni prostori, »učilnica«),
- primerna okolica za praktično delo (geografske danosti, različnost in zahtevnost površja),
- prenočitvene in oskrbne zmogljivosti (glede na sklep MK in OPLV o izvedbi akcij je maksimalno število do 40 ljudi),
- dostopnost koče (zlasti glede na vremenske pogoje in letni čas) ter
- interes oskrbnika in društva za tovrstno gorniško dejavnost.

Zato menimo, da bi bilo treba nekaterim kočam podeliti status Učnega središča. To pomeni, da bi Gospodarska komisija v sodelovanju z ostalimi komisijami PZS ter matičnimi društvi iz sredstev članarine ali sponzorskih sredstev te koče primerno opremila (tabla, diap projektor, grafoskop, televizija, video ...). Planinske koče s tem statusom – ki bi ga pridobile na podlagi dodelanih zgoraj naštetih pogojev – bi s tem pridobile na izkoriščenosti in zasedenosti prenočitvenih zmogljivosti, različni izobraževalci pa bi na ta način še izboljšali svoje izobraževalno delo. Tako bi planinska infrastruktura služila svojemu namenu. Ni odveč še poudariti, da bi tako opremljene koče lahko lažje organizirale ponudbo za različne šolske dejavnosti (šolski športni in naravoslovni dnevi, šole v naravi, raziskovalni tabori...).

15) SODNA PRAKSA NESREČ V GORAH

Z vidika obstoječe doktrine bi bilo treba analizirati vsebino (pravnomočnih) sodb v treh primerih gorskih nesreč: Košutnikov turn, Špik in Boč.

16) VODENJE V GORAH KOT PEDAGOŠKI PROCES

V praksi, točneje v nekaterih strokovnih in inštruktorskih krogih, se je oblikovalo načelo, da je vodenje pedagoški in andragoški proces. Delo mentorjev planinskih skupin in prostovoljnih vodnikov PZS ne obsega zgolj vodenja izletov, pohodov (tu se usposobljenost mentorjev planinskih skupin za vodništvo v ožjem pomenu besede največkrat konča), tur, turnih smukov, plezalnih vzponov in taborov. Od njih se pričakuje uresničevanje naslednjega stališča Skupščine PZS: »Vzgoja in izobraževanje znotraj Planinske zveze Slovenije obsega pridobivanje znanj, veščin in izkušenj za vse oblike in področja planinske dejavnosti ter za prostovoljno delo v vseh členih in ravneh planinske organizacije.« Oboji so izvajalci starostno prilagojenega programa planinske skupine, vsebino odlično poznajo in jo obvladajo. Usposobljenih vodnikov PZS je veliko, ta del dejavnosti jim je priznan tudi za vsakoletno registracijo vodnikov PZS, hkrati pa je stanje na področju izvedbe kritično. Razlog za takšno stanje je najverjetneje v slabi usposobljenosti za izvajanje tega dela vodniške dejavnosti.

Ob pripravi vloge Strokovnemu svetu Republike Slovenije za šport za potrditev programov usposabljanj strokovnih delavcev v športu s področja planinstva, se je pokazalo, da se uvrščamo med športne zveze, ki imajo v absolutnem (število ur) kot tudi relativnem pogledu (delež vsebin v celotnem programu)

najmanjši obseg ur namenjen didaktiki, pedagogiki in metodiki dela. Planinska zveza Slovenije je končala postopek potrditve programa usposabljanja VPZS (A+B+D) pri UIAA na podlagi standarda »The Mountain-walking leader«. Standard opisuje, da mora kandidat »imeti sposobnost učiti in zagotoviti pomoč, imeti mora popolno znanje s področij učenja in vodenja skupine, šolanje mora zagotoviti, da je kandidat samostojen v vodenju skupine, v sposobnosti dela s skupino, v predstavitvi programov aktivnosti, organizaciji in vodenju skupine in prilagoditvi programa različnim skupinam. Kot vzgojitelj mora vodnik razumeti metode učenja, ki omogočajo prenos znanja«. Med preverjanjem je posebej izpostavljeno področje sposobnosti poučevanja. Ne glede na to, da smo pri vrednotenju programa dobili visoko oceno, ostaja dejstvo, da smo na področju poučevanja najšibkejši. Zunanji izraz tega je, da se sposobnost poučevanja na izpitih sploh ne preverja. Temu pritrjujejo tudi številne analize usposabljanj mentorjev planinskih skupin, vodnikov Planinske zveze Slovenije ter inštruktorjev planinske vzgoje.

Odraž takšnega stanja so tudi knjige, priročniki in učbeniki, ki so kot »nove« izšle v zadnjem obdobju (Mlačeva knjiga o opremi, Drabov Gorniški priročnik, več avtorjev Gibanje v zahtevnem gorskem svetu). Čeprav vsi avtorji izhajajo iz kroga Planinske zveze Slovenije in se z usposabljanjem aktivno ukvarjajo dolga leta, je v knjigah malo metodoloških in didaktičnih novosti, največ novosti je v dopolnjevanju obstoječe doktrine z najnovejšimi tehničnimi spoznanji. Eden izmed kazalcev stanja je sestava vodstev usposabljanj. Pregled akcij Mladinske komisije od leta 1990 do leta 1998 pokaže, da je bilo v tem obdobju organiziranih in izvedenih 61 seminarjev za mentorje planinskih skupin, tečajev za vodnike Planinske zveze Slovenije in tečajev za inštruktorje planinske vzgoje. 33 akcij (55 %) so vodili ljudje s pedagoško izobrazbo od univerzitetne do doktorske ravni. Zunanji odraz težav zaradi različnih gledanj na proces vodenja, so dvojni normativi, ki določajo število vodenih na posameznega vodnika. Ene normative je sprejela država, druge pa Planinska zveza Slovenije. Država (cinično?) uporablja namesto termina vodnik, termin spremljevalec ...

Raziskovalno delo, ki bi ob analizi obstoječega stanja in primerjavi različnih kazalcev skušalo ugotoviti, kakšno je stanje pedagogike v planinski organizaciji, bi dalo koristne usmeritve, na katerih področjih naj organizacija investira v prihodnost.

17) GORNIŠKO ZNANJE PRI OSNOVNOŠOLCIH

Kaj bi se dalo raziskovati v okviru te teme, dovolj zgovorno povedo izposojeni in prirejeni naslovi poglavij za našo rabo:

- Odpravljanje gorniške nepismenosti učencev osnovnih šol v Sloveniji
- Kvalitetna množičnost – Gore za vse
- Računalniški program za spremljanje in analizo gorniškega znanja
- Obveščanje o dejavnostih na področju učenja gornišstva
- Seminarji o učenju gornišstva

- Področni centri učenja gornišтва
- Sofinanciranje nakupa gorniške opreme
- Iskanje rešitev za udejanjanje učenja gornišтва v učnem načrtu za osnovno šolo
- Založništvo
- Gornišтво v športnih programih Zlati sonček in Krpan
- Gornišťvo v akcijah Ciciban planinec in Mladi planinec
- Šolsko športno tekmovanje – Mladina in gore

Analiza preverjanja znanja gornišťva:

- standard znanja gornišťva za osnovnošolce,
- udeležba in število otrok, vključenih v preverjanje znanja gornišťva,
- primerjava znanja gornišťva po občinah,
- primerjava znanja gornišťva po šolah.

Učenje gornišťva:

- sofinanciranje učenja gornišťva,
- spremljanje gorniškega razvoja otrok,
- organizacija učenja gornišťva,
- izposoja pripomočkov za učenje gornišťva,
- priznanja za učenje gornišťva.

Raziskovalna skupina PZS